Vol 5 Issue 10 April 2016

ISSN No :2231-5063

International Multidisciplinary Research Journal

Golden Research Thoughts

Chief Editor
Dr.Tukaram Narayan Shinde

Publisher
Mrs.Laxmi Ashok Yakkaldevi

Associate Editor
Dr.Rajani Dalvi

Honorary
Mr.Ashok Yakkaldevi

Welcome to GRT

RNI MAHMUL/2011/38595 **ISSN No.2231-5063**

Golden Research Thoughts Journal is a multidisciplinary research journal, published monthly in English, Hindi & Marathi Language. All research papers submitted to the journal will be double - blind peer reviewed referred by members of the editorial board.Readers will include investigator in universities, research institutes government and industry with research interest in the general subjects.

Regional Editor

Manichander Thammishetty
Ph.d Research Scholar, Faculty of Education IASE, Osmania University, Hyderabad

International Advisory Board

Kamani Perera
Regional Center For Strategic Studies, Sri Lanka

Janaki Sinnasamy
Librarian, University of Malaya

Romona Mihaila
Spiru Haret University, Romania

Delia Serbescu
Spiru Haret University, Bucharest, Romania

Anurag Misra
DBS College, Kanpur

Titus PopPhD, Partium Christian University, Oradea,Romania

Mohammad Hailat
Dept. of Mathematical Sciences, University of South Carolina Aiken

Abdullah Sabbagh
Engineering Studies, Sydney

Ecaterina Patrascu
Spiru Haret University, Bucharest

Loredana Bosca
Spiru Haret University, Romania

Fabricio Moraes de Almeida
Federal University of Rondonia, Brazil

George - Calin SERITAN
Faculty of Philosophy and Socio-Political Sciences Al. I. Cuza University, Iasi

Hasan Baktir
English Language and Literature Department, Kayseri

Ghayoor Abbas Chotana
Dept of Chemistry, Lahore University of Management Sciences[PK]

Anna Maria Constantinovici
AL. I. Cuza University, Romania

Ilie Pintea,
Spiru Haret University, Romania

Xiaohua Yang
PhD, USA

......More

Editorial Board

Pratap Vyamktrao Naikwade
ASP College Devrukh,Ratnagiri,MS India

R. R. Patil
Head Geology Department Solapur University,Solapur

Rama Bhosale
Prin. and Jt. Director Higher Education, Panvel

Salve R. N.
Department of Sociology, Shivaji University,Kolhapur

Govind P. Shinde
Bharati Vidyapeeth School of Distance Education Center, Navi Mumbai

Chakane Sanjay Dnyaneshwar
Arts, Science & Commerce College, Indapur, Pune

Awadhesh Kumar Shirotriya
Secretary,Play India Play,Meerut(U.P.)

Iresh Swami
Ex - VC. Solapur University, Solapur

N.S. Dhaygude
Ex. Prin. Dayanand College, Solapur

Narendra Kadu
Jt. Director Higher Education, Pune

K. M. Bhandarkar
Praful Patel College of Education, Gondia

Sonal Singh
Vikram University, Ujjain

G. P. Patankar
S. D. M. Degree College, Honavar, Karnataka

Maj. S. Bakhtiar Choudhary
Director,Hyderabad AP India.

S.Parvathi Devi
Ph.D.-University of Allahabad

Sonal Singh,
Vikram University, Ujjain

Rajendra Shendge
Director, B.C.U.D. Solapur University, Solapur

R. R. Yalikar
Director Managment Institute, Solapur

Umesh Rajderkar
Head Humanities & Social Science YCMOU,Nashik

S. R. Pandya
Head Education Dept. Mumbai University, Mumbai

Alka Darshan Shrivastava
Shaskiya Snatkottar Mahavidyalaya, Dhar

Rahul Shriram Sudke
Devi Ahilya Vishwavidyalaya, Indore

S.KANNAN
Annamalai University,TN

Satish Kumar Kalhotra
Maulana Azad National Urdu University

Address:-Ashok Yakkaldevi 258/34, Raviwar Peth, Solapur - 413 005 Maharashtra, India
Cell : 9595 359 435, Ph No: 02172372010 Email: ayisrj@yahoo.in Website: www.aygrt.isrj.org

ISSN: 2231-5063 Impact Factor : 3.4052(UIF) Volume - 5 | Issue - 10 | April - 2016

Golden Research Thoughts

GRT

भारतातील किंमतवाढीबाबतची स्थिती

प्रा. बेंडे एस. एम.
वाणिज्य विभाग , एम. एस. काकडे महाविद्यालय, सोमेष्वर नगर.

प्रास्ताविक

जागतीकरणामध्ये अनेक देशामध्ये किंमतवाढीची समस्या निर्माण झाली आहे. 1939–45 या काळात दुसरे महायुद्ध झाले तेव्हा मोठ्या प्रमाणात चलनवाढ करण्यात आली. जागतीक स्तरावर अनेक देशामध्ये ही समस्या निर्माण झाली होती. भारत त्या वेळेस स्वातंत्र्य मिळविण्याच्या स्थितीत होता त्यामुळे चलनवाढ समस्या तीव्रतेने जाणवली. स्वातंत्र्य प्राप्ती नंतर भारताने आर्थिक नियोजनास सुरूवात केली. विविध आर्थिक योजना सामाजिक विकासासाठभ करणे आवश्यक असल्याने मोठ्या प्रमाणावर चलनवाढ ही करावीच लागली. त्यामुळे वेगाने किंमतीत वाढ झालेली दिसून येते.

किंमत वाढीच्या काळात पैशाचे मुल्य म्हणजे क्रय शक्ती कमी होऊन वस्तू व सेवांच्या किंमती वाढतात. भ्रष्टाचार साठेबाजी यात मोठ्या प्रमाणावर वाढ होते. अशा अपप्रवृत्तीला चालना मिळते. भाववाढीत पैशाचे मुल्य कमी होते. आर्थिक विषमता वाढणे अर्थवव्यवस्थेवर ताण निर्माण होतो. बचत करणे कमी होते व खर्चात वाढ होते.

अर्थ

भाववाढीला इंग्रजीमध्ये Inflection असे म्हणतात. To Inflate म्हणजे फुगविणे. बाजारात पैसा अर्थतज्ञ क्राउथर यांच्या मते

''ज्या अर्थव्यवस्थेत मुद्रेचे मूल्य घटणे म्हणजे वस्तूच्या किंमती वाढत असतात तीच अवस्था भाववाढीची होय. तसेच काही अर्थतज्ज्ञांच्या ''वाजवी पेक्षा जास्त रोख पैसा पुंरवठा म्हणजे किंमतवाढ होय?''

अभ्यास पद्धती

प्रस्तूत शोध निबंध दुय्यम सामुग्रीवर आधारित आहे. संदर्भ ग्रंथ नियतकालीक, मासीक, भारत आर्थिक सर्वेक्षण, रिझर्व बॅंक विविध अहवाल, विविध संकेत स्थळे इ. वापर केला आहे.

अभ्यास उद्दिष्ट्ये

1.भारत व इतर देश भाववाढ तुलना
2.शाश्वत भाववाढ माहिती

3.भाववाढ व उपाय योजना

किंमतवाढ परिणाम

उद्योग : व्यापार उत्पन्न वाढते, कामगार ठरावीक उत्पन्न वर्ग, वास्तव उत्पन्नात घट होते, राहणीमान घसरते, बेकरी वाढ दारिद्रय वाढ, आंतरराष्ट्रीय समस्या निर्माण होते, निर्यात कमी होते, देशाच्या आर्थिक विकासावर परिणाम होतो.

किंमतवाढ /भाववाढ वैशिष्ट्ये

1.सर्व वस्तूंची मागणी जास्त
2.पैशाच्या साठ्यात उत्पन्न, दरडोई उत्पन्न वाढ
3.खरेदी शक्तीत घट

4.बेकारीत वाढ
5.आर्थिक विषमता
6.देशाचे चलन मूल्य घट

किंमतवाढ व इतर देश तुलनात्मक विचार

भारताचे क्षेत्रफळ जगाच्या तुलनेत 2.4 टक्के (1358 कोटी चौकीमी) असून लोकसंख्येचा विचार करता 17.6 टक्के एवढी आहे. वाढत्या लोकसंख्येमुळे उपलब्ध साधनसामुग्रीवर मर्यादा येतात. त्यामुळे सदर समस्या निर्माण होते. इतर देशाच्या तुलनेत भारतातील किंमतवाढ दर हा सरासरी ग्राहक किंमती वरून काही प्रमाणात निश्चीत होतो. त्यालाच ग्राहक किंमत निर्देशांक म्हटले जाते.

भारताची सरासरी ग्राहक किंमतीवरून इतर देशांशी तुलना

देश	2000	2005	2010	2014	2015
अमेरिका	3.38	3.39	1.64	1.62	0.12
जपान	–0.65	–0.27	–0.72	2.76	0.80
भारत	4.02	4.25	12.11	5.19	5.88

टीप. प्रत्येक देशातील त्या त्या वर्षाची सरासरी विचारात घेतली आहे.

यातून भारतातील सन 2000 ते 2015 या कालावधीतील सरासरी ग्राहक किंमतीवरून तुलना केली असता असे दिसून येते की, गेल्या पंधरा वर्षात देशातील सरासरी ग्राहक किंमतीमध्ये सतत बदल झालेला आहे. जपान देशाची भाववाढ कमी दिसते. अमेरिका 2005 मध्ये 3.39 तर 2015 मध्ये 1.44 ग्राहक किंमत निर्देशांक कमी केला आहे. भारताची उच्चांकी सरासरी ग्राहक किंमत निर्देशांक सन 2010 मध्ये 12. 11 तर 2011 मध्ये 5.88 पर्यंत कमी झाला तरी भारतात सर्वसामान्य नागरीकांना अनेक समस्यांना तोंड द्यावे लागते.

भारताची किंमत वाढीची कारणे

1.लोकसंख्या विस्फोट : 1951 मध्ये भारताची लोकसंख्या 36.1 कोटी, 2011 मध्ये 121.02 कोटी होती. प्रचंड लोकसंख्येत वाढ झाली. मुलभूत पुरवठ्यात प्रचंड ताण निर्माण झाला.
2.अन्न धान्य उत्पादन कमतरता : निसर्गाच्या लहरीपणामुळे अन्नधान्य उत्पादनात अनियमितता आली. नैसर्गिक आपत्तीचाही परिणाम अन्नधान्य उत्पादनावर झालेला दिसून येतो.
3.गॅस व इंधन किंमतीमध्ये वाढ : भारताचे उत्पादन गॅस व इंधन हे अल्पप्रमाणात आहे. त्याची मोठ्या प्रमाणावर आयात करावी लागते. त्यांच्या किंमतीवाढीचा परिणाम भाववाढीवर होतो.
4.अनियमित कर दर वाढ : भारत सरकार कर रचनेत अनेक वेळा फेरबदल करतात त्याचा परिणाम भाववाढीवर होतो.
5.तुटींचा अर्थ संकल्प : भारताच्या आर्थिक नियोजन समितीने अनेक वेळा तुटीचा अर्थसंकल्प मांडला आहे. मोठ्या प्रमाणावर चलन छपाई केली आहे. त्यामुळे पैशाची वाढ होते त्याचा परिणाम किंमत निर्देशांकावर होतो.
6.साठेबाजी व काळा पैसा : बेकायदेशीर कामामुळे कर चुकवण्यातून सतत पैसा निर्माण होतो. भ्रष्ट कारभारामुळे काळा पैसा वाढतो. त्यातून समांतर अर्थव्यवस्था निर्माण होते. आणि किंमत वाढ होते.

उपाय योजना

1.देशाची लोकसंख्या नियंत्रीत करणे.
2.आधुनिक शेती पद्धतीसाठी शेती करण्यासाठी कर्ज देणे / अनुदान देणे
3.उत्पादन विक्रेता यावर साठेबाजी प्रतिबंध कायदा अंतर्गत नियंत्रण ठेवणे
4.देशातील सरकारने राजकोषाद्वारे वित्तीय तुट कमी करावी.
5.काळा पैसा नियंत्रणासाठी कठोर कायदे करणे.
6.भारतामध्ये इंधन संशोधन करणे.

समारोप

या शोध निबंधाद्वारे भारताच्या किंमतवाढीची व भाववाढीची स्थिती मांडली आहे. इतर देशाबरोबर तुलना करता भारतातील भाववाढीचे परिणाम, वैशिष्ट्ये, कारणे, शासन उपाययोजना हे मांडले आहे. धोरणात्मक विचार करता सर्व क्षेत्राचा एकत्रीत समन्वय असावा

संदर्भ

1.भारतीय अर्थव्यवस्था, डॉ. देसाई, डॉ. भालेराव, निराली प्रकाशन, सप्टेंबर 2006.
2.भारताचे आर्थिक धोरण, डॉ. भोग, डॉ. दांगड, सक्सेस प्रकाशन,
3.वाणिज्य विद्या जर्नल, वाणिज्य शास्त्र विभाग व संशोधन केंद्र, पुणे विद्यापीठ पुणे, ऑक्टोबर – डिसेंबर 2013
4.दै. सकाळ वृत्तपत्र, 17 ऑक्टो. 2016

Publish Research Article
International Level Multidisciplinary Research Journal
For All Subjects

Dear Sir/Mam,

We invite unpublished Research Paper,Summary of Research Project,Theses,Books and Book Review for publication,you will be pleased to know that our journals are

Associated and Indexed,India

- ✶ International Scientific Journal Consortium
- ✶ OPEN J-GATE

Associated and Indexed,USA

- EBSCO
- Index Copernicus
- Publication Index
- Academic Journal Database
- Contemporary Research Index
- Academic Paper Databse
- Digital Journals Database
- Current Index to Scholarly Journals
- Elite Scientific Journal Archive
- Directory Of Academic Resources
- Scholar Journal Index
- Recent Science Index
- Scientific Resources Database
- Directory Of Research Journal Indexing

Golden Research Thoughts
258/34 Raviwar Peth Solapur-413005,Maharashtra
Contact-9595359435
E-Mail-ayisrj@yahoo.in/ayisrj2011@gmail.com
Website : www.aygrt.isrj.org